

«ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΛΛΑ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΧΑΝΕΙΣ ΠΟΤΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ»

Δέσποινα Π. Μάη

“Ὅστις νέος ὢν Μουσῶν ἀμελεῖ
τὸν τε παρελθόντ’ ἀπόλωλε χρόνον
καὶ τὸν μέλλοντα τέθνηκε.

(Ευριπίδης, *Incertarum Fabularum*, 1028 Κν)

Η τελευταία ποιητική συλλογή του Οδυσσέα Ελύτη, δημοσιευμένη τον Νοέμβριο του 1998, δύο περίπου χρόνια μετά τον θάνατό του, με τίτλο *Εκ του πλησίον*, αποτελεί τον χώρο περιδιάβασης, αναγνωστικής απόλαυσης και αναζήτησης στο παρόν κείμενο.¹ Σκοπός μου είναι, αφενός, να καταστήσω φανερή τη σχέση της τελευταίας αυτής συλλογής με τον *Ο Μικρός Ναυτίλος* και, αφετέρου, να καταδείξω την επανεμφάνιση των σταθερών της ποίησης του Ελύτη στο τελευταίο δημοσιευμένο έργο του.

I

Ὡς προς το πρώτο εγχείρημα, επιχειρώ να επισημάνω ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο έργων και, στη συνέχεια, να οδηγηθώ σε συμπεράσματα σχετικά με τη θέση του καθενός στο σύνολο της ποιητικής παραγωγής του Ελύτη ή, τουλάχιστον, σε όσες περιπτώσεις αδυνατώ να δώσω απαντήσεις, να οριοθετήσω τους χώρους της αβεβαιότητας.

Αφετηρία μου είναι τα εξωτερικά γνωρίσματα των δύο συλλογών, όπως αποτυπώνονται στους τίτλους και στα Περιεχόμενα των αντίστοιχων εκδόσεων. Εκ πρώτης όψευς, οι τίτλοι τους δεν οδηγούν τον αναγνώστη στο να υποψιαστεί τη συγγένεια. Ωστόσο, ήδη από την προσεκτική ανάγνωση των Περιεχομένων –παρόλο που στον *Μικρό Ναυτίλο* η διάταξη και η σχέση των μερών είναι πιο ευδιάκριτες– αντιλαμβάνεται κανείς ότι η αρχιτεκτονική των συλλογών είναι παρόμοια. Το δομικό σχήμα τους στηρίζεται στον συμβολικό αριθμό επτά (7), σε αριθμούς των οποίων αυτός αποτελεί άθροισμα, δηλαδή τα επίσης συμβολικού περιεχομένου τρία (3) και τέσσερα (4), και σε πολλαπλάσιά του.² Στον *Μικρό Ναυτίλο* ο τίτλος μεταδίδει ένα σαφές μήνυμα για το ενεργούν πρόσωπο –ο επαγγελματίας ναυτικός, ο μη στεριανός– μήνυμα το οποίο συνάδει με ό,τι ακολουθεί: τον προορισμό, τις προετοιμα-